

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Tanítóink fizetésének rendezése.

Innen-onnan 10 esztendeje lesz már, hogy az 1893. évi XXVI. törvényozikk életbe lépett. A f. 1902 ik esztendővel pedig lejár a tanítói fizetéseknek közigazgatási úton, a fősolgabirák által eszközölt összeírását s a termények értékének 10 évi átlagos ár szerint történt felbecslését tartalmazó jegyzőkönyveknek érvényessége. A jövő 1903. esztendővel, — a törvény értelmében — tanítóink jogosan kérhetik a vadalmuknak újból való összeírását, főleg pedig a terményeknek és a földbirtok tiszta jövedelmének felbecslését.

Hangsúlyozom, hogy jogosan kérhetik, de sőt kell is, hogy ezt kérjék, sürgessék. Ezt kívánja, parancsolja saját jól felfogott érdekük.

A tanítói fizetések rendezését már közel 10 évvel ezelőtt kimondta az állam, megállapítva a tanítói fizetésnek minimumát. E rendeletét, mint országos törvényt, kötelezővé tette az összes felekezeti iskolákra nézve is, megadva a módot az erre képtelen szegény egyházaknak: a fizetés kiegészítéséhez szükséges államsegély folyósítása által.

Nem czéлом ez úttal vita tárgyává tenni azt, hogy vajjon a mi ág. hitv. ev. egyházunkra nézve áldásos intézménynek bizonyult-e az 1893. évi XXVI. törvényozikk, ámbár a 10 éves mult, a melyre visszatekinthetünk s a melynek tapasztalatai elég érthetően beszélnek róla, nagyon bőthémát ígér, e kérdést ez alkalommal nem érintem, csupán azon kijelentésre szorítkozom, hogy az 1893. évi XXVI. t. cz. a mi egyházunknak is igen-igen sok tanítójára nézve valóságos áldás volt. Magára az egyházra nézve pedig megbecsülhetlen jótétménynek tűnik fel, ha tekintetbe vesszük, hogy a tanítói fizetések kiegészítése czimén mily nagy összeget nyerünk az államtól. Így csu-

pán a mi a dunántuli ág. h. ev. egyházkerületünk évenként nem kevesebb, mint 69,892 koronát nyer az államtól tanítói fizetések kiegészítése czimén. Így könnyen fogalmat alkothatunk magunknak arról, hogy mekkora összeg lehet az, a mit az egész magyarhoni ág. h. evang. egyház e czimén nyert.

Bármekkora is azonban ez összeg, az mégis csak elenyésző osekély része annak, a mivel még mindig tartozik az állam a mi protestáns egyházunknak. Ha az állam végrehajtaná a már meghozott és szentesítést nyert országos törvényt, akkor nem szólnának mirólunk, a gazdag róm. kath. egyház mellett mint „szegény“ protestánsokról, hanem akkor az 1848. évi XX. t.-cz. szerint ma már „egyenlők“ lennénk az anyagiakat tekintve. De az állam, sajnos, csak papiron hagyja a törvényt, így nevezetesen az 1893. évi XXVI. törvényozikket is.

Mert csalódik az, a ki azt gondolja, hogy a tanítói fizetések rendezésére vonatkozó országos törvény a maga teljességében végre lenne hajtv. A törvény innen-onnan már tíz éve megvan ugyan alkotva, kötelező erővel életbe léptetve, de teljesen végrehajtv még máig sincs.

E törvénynek végrehajtását s a tanítói fizetéseknek tényleg 800 koronára való kiegészítését meghiúsította, lehetetlenné tette már az az eljárás, a melyet a közigazgatási bizottság követett, midőn az 1893. évben fősolgabirói által felbecsültette a tanítói javadalmat képező egyes hiány-pontoknak pénzbeli értékét nevezetesen pedig a földnek jövedelmét.

Miként tanítóink is még jól fognak emlékezni, az 1893 évi javadalom összeírás, a tisztán tanítói fizetésnek becslése a solgabirák kijelentése szerint azért történt, hogy e képen megállapítható legyen: mekkora nyugdíjra tarthat

igényt az illető tanító?! Mi lett már most e kijentésüknek következménye? Az, hogy maga az egyházközség is azon volt, hogy tanítójának javadalmát minél magasabbra becsültesse, mert hisz — gondolták — szegény tanítónk így annál nagyobb nyugdíjat kap. De az egyházközség eljárásain kívül ezen fáradozott a legtöbb helyen maga a főszolgabíró is, a ki teljesen jóhiszeműséggel s a tanítók iránt érzett jóakarattól vezetve azon volt, vagy a termények értékét, a földnek jövedelmét, a mennyire csak lehetett magasra becsülje. Így történt aztán, hogy a föld jövedelme, széna, szalma értéke kétszer akkora lett fölvéve, mint a mennyit tényleg képviselt. Csupa jóakarattól felbecsülték a tanterem fűtetésére az egyes gyermekek által hozott hasábfák értékét, a gyülekezet által e célra adott szalmát, a terem világítására beigért gyertyát, a termények, fa, szalma, behordásának fuvardíját s a jó Isten tudná előszámolni, még mit nem vettek be a jó főszolgabíró urak, csak hogy minél több nyugdíjra legyen jogosultsága a szegény tanítónak. S ezen buzgalomukban aztán annyira mentek, hogy felbecsülték még a föld művelésére, megmunkálására fordított költséget, vagy az ennek ellenértéke czimén egyes helyeken beigért munkaválttságot.

Ezzel pedig, a mint ezt ma már mi is tudtuk, — de a jó szolgabírák is, — igen nagy kárt okoztak a mi szegény tanítóinknak. Mert a mikor aztán így re bene gesta, bevégezték a becslést s jegyzőkönyvbe szedték és pedig 10 évi időtartamra, — csak ezután sült ki, hogy biz ezt azért kérte be az állam, hogy e jegyzőkönyvek alapján megállapítsa: kinek, melyik tanítónak nincsen meg a minimalis összegű fizetése, hogy azét az állampénztár egészítse ki.

Hát hiszen jó fogás volt az; a jó főszolgabírók gondoskodtak róla, hogy a 200 frtot is alig érő fizetés 400 frtra, 800 koronára becsültesse, hisz ők maguk is azt hitték, hogy ezzel jót tesznek, azzal a szegény tanítóval, mert így nagyobb nyugdíjat biztosítanak neki.

Mi lett már most ennek a következménye? Az, hogy a hamis bevallás, a termények értékének túlbecslése, a föld megmunkálására fordított költségnek stb. stb. felvétele s tiszta tanítói jövedelem czimén való feltüntetése miatt igen-igen sok tanítónk daczára an-

nak, hogy fizetése a 800 koronán jóval alantabbvan: nem kapott fizetés kiegészítés czimén államsegélyt.

Ha kért: folyamodását irgalmatlanul visszavetették, utalva az általa is aláírt 1893. évi becslési jegyzőkönyvre. Hiába volt minden kérés, esdeklés, fizetését az állam nem egészítette ki.

Imé — a törvény már tíz éve létezik, de még teljesen ma sincs végrehajtva, még ma is igen sok tanítónk van, a kinek a fizetése nem éri el a törvényben megállapított minimumot, a 800 koronát.

Itt az idő azonban, hogy végre ezen is segítsünk s egyházunk szegény tanítókarának védelmére álljunk és sürgessük az 1893. évi XXVI. t. cz. végrehajtását.

Erre pedig most kínálkozik a legkedvezőbb alkalom, a midőn a törvény értelmében is hatályon kívül lép az 1893. évben felvett becslési jegyzőkönyv, a mely a legtöbb tanító fizetését hamisan, a valóságnak meg nem felelő módon tünteti fel s a mely eddig lehetetlenné tette azt, hogy az 1893. XXVI. t. cz. szellemének megfelelően tanítóink fizetése államsegély útján 800 koronára egészítessék ki.

Mit tegyünk tehát, hogy tanítóink érdekét megvédjük s a törvényben gyökerező jogunkat érvényesítsük?

Megmondja ezt világosan maga a törvény is, ezért a legközelebb ennek szavaira utalok én is.

MOHÁCSY LAJOS.

Néhány szó az „Unió“ kérdéséhez.

Az „Erdélyi prot. lap“ a legközelebbi zsinat tárgyai közé felvételni kívánja a ref. egyháznak „az evang. egyházzal való egyesülésének, az egységes magyar prot. egyház létesítésének eszméjét.“

Mikor deákkorunkban a tanév kezdetén elénekeltük a régi „Veni sancte“ t. éneklésünk e szavaival „qui per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitate fidei congregasti“ — bizonyágot tettünk az unióról, nemcsak mint szép eszméről, hanem mint a Szentlélek által megteremtett, e világban is már létező valóságról. Ugyanazt a bizonyágot az egész keresztyénséggel megismételjük az „apostoli“ hitvallásban, valahányszor az „egy közönséges keresztyén anyaszentegyházat“ valljuk hitünk tárgyául. Hisszük, de nem látjuk. Mihelyt szemmel látnók, megszűnnék a hit-

nek tárgya lenni. Mert „a hit az olyan dolgoknak valóságok, a melyeket reménylünk és a mely dolgok nem láttatnak, azoknak bizonyos mutatójuk,“ Zsid. 11. 1.

Hogy annak látható megvalósítására törekedjünk, a mit szent meggyőződéssel hiszünk, az a hitnek szükségképeni folyománya. Ifjabb korunkban tán a közeli jövőben láttuk már a keresztyén vallásfelekezetek óhajtott egyesülésének megvalósulását. Azt képzeltük, hogy nem kell ahhoz más, csak egy kis jóakarát, hogy az egyháznak egymástól elszakadt tagjai, — de különösen az ág. hitv. és a helv. hitv. (a mint akkor neveztük) evang. egyházak egy testté összeforranak. De úgy jártunk ezzel, mint a szivárvány után szaladó gyermek. Ugyanabban az arányban távozott tőlünk a szép képlet, a melyben hozzá közelebb jutni törekedtünk. Tapasztaltunk, tanultunk. A multak történetei megtanítják sok mindenféle az, a ki belőlük tanulni akar. De az a magistra vitae folyton azt is bizonyítja, hogy igen kevesen vannak, a kik belőle a jelennek megfigyelésére, megítélésére tanulságot meríteni hajlandók.

Ha kissé magasabb szempontokból igyekszünk a különféle keresztyén vallásfelekezetek alakulását és fejlődését szemlélni, azt látjuk, hogy nem pusztán emberi egyoldalúság az egyéni felfogáshoz való csökönös ragaszkodás, az eltérő vélemény iránti türelmetlenség okozta úgy a reformáció évszázadában, mint már ezer esztendővel korábban is a szakadásokat az egyházban, hanem egy „vis major“, egy az emberi egyéntől független, de mégis az emberi egyén által működő és azt magától függésben tartó lelki hatalmasság. Feltűnik az előttünk kivált akkor, a mikor látjuk, hogy az egyéni működésben a tervszerűség igenis korlátolt mértékben volt meg. Csak bizonyos eredmények elérése után visszatekintve úgy látjuk az események és cselekmények láncolatát, mint a melyeknek az ok és okozat szükségszerű összefüggése szerint máshol alig lehetett volna kiindulniok, mint a miből kiindultak. Mikor Luther a maga 95 tételét a wittenbergi vártemplom ajtajára szögezte, nem lehetett szeme előtt sem a wormszi, sem az augsburgi birodalmi gyűlés; ő nem akart a római egyházból kiválni, nem is akart a pápa ellen támadni, csak visszaéléseket akart megszüntetni. Csak mikor már látjuk Augsburgot, akkor jövünk annak szemlélésére és tudatára, hogy a wittenbergi és a wormszi előzmények nélkül az augsburgi hitvallók határozott fellépése lehetetlen.

Luther maga is minden lépten-nyomon annak határozott tudatában volt, hogy a mit ő művel, nem az ő műve, hanem az Istené.

Hogy mennyiben és mily mértékben tapadhatott azután emberi gyarlóság az Isten művéhez, melyet kiválasztott eszközei által alkotott, arra

nem kívánnék ezúttal kiterjeszkedni. Csak arra kívánám irányítani a figyelmet, hogy hasonló tüneteket találunk más reformátoroknál is. Kezdték azt, a mit kezdeniök kellett (a Lélek kényszer hatása alatt,) de hogy mi legyen e kezdetből: arról maguknak sejtelmök sem volt. És ha előre sejtették volna mind ama nehézségeket, a melyekkel meg kellett küzdeniök, alighanem a kezdetből is elmúlt volna bátorságuk.

Ebből immár azt következtetjük, hogy nem emberi önkényből van az, hogy az ágost. hitv. ev. egyház mellett is elkülönítve áll az ev. ref. egyház. Mindegyik felekezetnek az eddigi fejlődés folytán megvan a maga sajátos feladata, a melyet megoldania kell. Egyik sem mondhatja, hogy feladatát máris megoldotta, a saját kialakulását befejezte volna. Ha most sikerülne az „Erd. prot. lap“ által óhajtott uniót létesíteni, így igen problematikus nyereség mellett az a sajátos kialakulási folyamat, mely az egészséges fejlődés követelménye, meg lenne akasztva. Az unió rövid múmorából vissza kellene térni a reparációban végzendő munka folytatásához. Mennyi munka vár még mindegyik egyházra a liturgia, a tudomány, a hitben munkás szeretet mezején, arról sok szó eshetnék. A ki a saját egyháza multját ismeri, azt mindezekre figyelmeztetni nem szükség; a kinek pedig történeti érzéke nincsen, annak hasztalan fejtegetnők e témát részletesebben.

Azt hiszem, hogy a poroszországi unió mintájára uniót nem kíván senki magyar hazánkban. Pedig elég messziről látnók a porosz viszonyokat, hogy a nagy távolság miatt az árnyak tulságosan feltűnők ne legyenek. De épen a porosz unióból sokat tanulhatunk arra nézve, mily úton nem vezethetnek kívánt eredményre az egyesítési törekvések.

Poroszországban az uniót hatóságilag és hatalomszóval csinálták. A hol egészséges és valóságos unió akar létesülni, ott magából az egyházból kell az irányadó törekvésnek kiindulnia; magában a gyülekezetben meg kell előbb ériélednie a tudatnak, hogy itt az ideje az unió megalkotásának; a mikor az uniót felülről meg akarták csinálni, akár legyen király, akár püspöki konferencia, akár zsinat, akár egyházegyetem a csináló mestere, az unió vagy egyáltalában nem fog sikerülni, vagy ha sikerül is, nem lesz benne se köszönet, se áldás.

Poroszországban az uniót tulnyomólag politikai érdekből csinálták. Nem azért kellett az unió, mivel az egyház annak szükségét érezte volna, hanem mivel a két egyház egyesülve tekintélyesebben repraesentálhat. Hasonló érdek nyilvánul azoknál, a kik manapság magyar hazánkban az uniót óhajtják. A hatalom, befolyás, tekintély érvényesítése Rómának volt ugyan mindig érdeke; de a mi felfogásunk szerint az evang. keresztyén egy-

ház érdekének súlypontja egészen más irányban fekszik.

Míg az unióval való kísérletezést ez idő szerint teljesen hasztalannak tartanám, egészségesebb alakulásként tűnhetnék fel a Németországban újabb időben hangoztatott szövetkezés, mely az evang. felekezetek sajátosságát semmi tekintetben nem érintve, a közös ellenség elleni védekezés szempontjából az erők egyesítését célozza. Csak féltő, hogy az ily szövetkezés nehezen fog általánosabb visszhangra találni, mivel azt alighanem sok helyütt gyanús szemmel, az uniót az egyes tartományi egyházakba becsempésző kísérletnek fogják tekinteni. Hogy e szövetkezésnél az egyházi érdekek más érdek is közre játszik, azt a kevésbé éles szem is hamar meglátja.

A hol pedig különféle érdekek egy téren találkoznak, ott a legnagyobb óvatosság is nehezen fogja annak elejét vehetni, hogy az érdekek egymással összeütközésbe ne jöjjenek és hogy éppen az a mit istápolni akarnánk, sérelmet vagy legalább rövidséget ne szenvedjen.

STETTNER GYULA

A Jézus-társasági kalocsai érseki főgimnázium 1900-901. évi értesítője.

Sokszor hangoztatott és megokolt elv az, hogy minden nevelésnek végső célja: az erkölcsi jellem. Tanulóinkat erős akaratú, vallás-erkölcsi elvek szerint élő és cselekvő férfiakká akarjuk nevelni. Az ismeretek közlésén kívül erkölcsi ideálok, magasztos célokat tűzünk a fogékony ifjak elé; erős akaratot fejlesztünk ki bennük, lelkeknek erkölcsi tartalmat adunk. Csak is így felel meg az iskola valódi hivatásának. Ez erkölcsi tartalom nyújtására alkalmas csaknem minden tárgy a középiskolában: a nyelvek, irodalmak, a történelem stb. S ott van mindenek előtt a vallás. Hiszen a vallás-erkölcsi elvek, érzelmek sugallják a magasztos gondolatokat, nemes tetteket. A vallásosságot, rendületlen hitet be kell csepegtetni minden ifjú lelkébe, mert e nélkül hogyan fog megállani az élet viharai, küzdelmei között!

Igenis tanítsuk az ifjúságot a vallás tanaira, szeretessük meg vele a vallását! Hiszen ezért vannak a vallástani órák, erre szolgálnak az isteni tiszteletek. De hogy a vallást, a hittant más órákon tanítsuk, hogy a vallás tanítás felekezetiiséggé fajuljon, hogy vakbuzgóvá, türelmetlenné neveljük a tanulót, ez nemcsak meg nem engedhető, hanem határozottan elítélendő! Figyelemmel elolvastam a Jézus-társasági kalocsai főgimn. ez idejéi értesítőjét. Elbámultam azon a sok ünnepen, a mit az ifjúság a Boldogságos, Szeplőtelen szűz tiszteletére, a szentek emlékére rendezett; azon a sok-

sok misén, a min részt vettek; bámultam mennyi „kör“ működött a „vallásosság“ fejlesztésére: a nagyobb Mária-kongregáció, a mely gyülekezet „az ifjúság erőit gyakorolja a Boldogságos Szűz eszményképe szerint;“ a kisebb Mária-kongregáció, a mely „nagy buzgóságot fejtett ki a bold. Szűz Mária, Magyarország nagyszónya tiszteletében, ennek legszebb bizonyítékai az égi királynő kegyelem-oltárára helyezett obsequiumok, a melyek változatos sokféleségéből, mint üde, friss virágokból, fonták a jelesebb tagok Szűz Mária fejére a legkedvesebb dicsőszókat.“ Bámultam mindezeket, bár ezeknek a kongregációknak „áldásos“ (1) működését jól ismerem; tudom, milyen elveket hirdetnek a vallási türelemről, a mások vallásának tiszteletben tartásáról! De éppen azért, mert én tiszteletben tartom a más vallását, mert ütköztem meg rajta nagyon, hogy a kalocsai főgimn., mint felekezeti intézet, róm. kath. szellemben neveli a tanulókat. Bár elitélem, hogy túlságba vitték. De mikor aztán a magyar írásbeli dolgozatok címét olvastam, akkor igazán nagyot bámultam. Hát a magyar nyelv és irodalom tanításának az is egyik célja, hogy r. kath. szellemben neveljük az ifjúságot, hogy ápoljuk, neveljük benne a felekezetiiséget? Ezt még eddig semmiféle tantervben s utasításokban nem olvastam. Vagy talán a kalocsai főgimn. tanárainak nem kell ragaszkodniok az országos Tanterv utasításokhoz? A közölt dolgozat címekből az tűnik ki, hogy nem. Ott az V. osztályban 21 magyar dolgozatot irattak, a VI-ban szintén, a VII-ben 20-at, a VIII-ban 18-at holott a Tanterv szerint ez osztályokban csak 9—10-et kell iratni. No de ez nem volna nagy baj, bár határozottan túlterheli a tanulókat a sok dolgozat-írás. De nézzük csak a dolgozatok tárgyát.

Az V. osztályban:

Magyarok nagyszónya.

Érseki arany-ünnep.

A magyar nemzet hűsége a szent koronához.

A jászol tanszéke.

Az üldöztetés a kath. egyház egyik főbizonyítéka.

Kapisztrán sz. János a keresztesekhez.

Nagy elődök a kalocsai széken.

Hamvazó szerda.

Jézus a századok királya.

Mária hava.

Jézus szíve az emberi szívek példánya és oltalma.

A VI. osztályban:

A római magyar zarándoklat.

Földi és égi hivatás.

A bethlehemi barlang elítéli a gógót és kincsvágyat.

Védő beszéd Tomori Pál érsek mellett.

Katholikus ifjak köre.

Az egyházi böjt jogossága és üdvös hatásai.
Vitia comprimī, mentem elevat, virtutem largitur.

Mit jelent a kereszt a kath. tanintézetekben?
Jézus szent gyermekségének társulata a pogány gyermekek érdekében.

Szűz Mária a legszebb költészeti és képzőművészeti eszménykép.

A VII. osztályban:

Üdvözet Főpapunk kettős jubileuma alkalomból.

Ave Mária, lirai költemény Mária nevenapján.
Fel Magyarhon, Mária népe, szebb jövőnek mosolyg képe!

Xavéri szent Ferencz napján.

Pázmány Péter, a bitoros.

A nagy áldozat a kereszt oltárán.

Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcseit.

Hiszem a testnek feltámadását.

A VIII. osztályban:

Szüksége volt-e a magyarnak mindig a kath. vallásra?

Vere Filius Dei est hic.

Stabat Mater dolorosa.

Már most kérdem az elfogulatlanul ítélő embertől: a magyar nyelv és irodalom tanításával kapcsolatosak ezek a feladatok? Kérdem, van olyan ember, a ki ezeket a feladatokat elolvassa, arra a gondolatra jöhetne, hogy ezek a feladatok a magyar stílusztika, retorika, poétika, irodalomtörténet tanításával kapcsolatosak? Nem jön minden ember arra a gondolatra, hogy ezeket a dolgozatokat valami r. kath. papnevelőben iratták a papnövédekkel? A középiskolai Tanterv szerint „a feladat feldolgozása az V. osztálytól kezdve mindinkább a tanuló szabad, önálló munkája lehet, de tárgya az olvasmányokkal mindvégig kapcsolatban marad.“ Hát a kalocsai gimnáziumban a magyar retorikai, poétikai olvasmányok mind szűz Máriáról, Xavéri szt. Ferenczről, meg a r. kath. dogmákról szólnak? Hát náluk ebből és ilyenekből áll a magyar irodalom? De hát akkor minek használják a Négyesy, Riedl-féle tankönyveket? Hiszen ezekben szó sincs ilyenekről!

Vagy talán náluk nem adnak arra semmit, hogy a dolgozatnak kapcsolatban kell lennie az olvasmányokkal? Ott talán az olvasmányokon kívül álló helyes, megfelelő feladatokat adnak fel? Nézzük csak! Megfelel-e, beleilleszthető-e a stílusztika és retorika tanításába az ilyen feladat. „A jászol tanszéke“, vagy „Hamvazó szerda“, vagy „Az üldöztetés a kath. egyház egyik főbizonyítéka“, vagy „Mária hava“, vagy „Jézus a századok királya“, vagy „Jézus szíve az emberi szívek példánya és oltalma“? Kérdem: megfelelnek-e ezek a dolgozatzímek egy V. osztályú tanuló ismeretkörének? Vagy mit írjon egy VI.

osztályú tanuló ilyen témáról: „Földi és égi hivatás“. „Védő beszéd Tomori Pál érsek mellett“, „Mit jelent a kereszt a katolikus tanintézetekben?“ „Katholikus ifjak köre“, „Az egyházi böjt jogossága és üdvös hatásai“ stb. Avagy milyen összefüggésben áll a poétikai tanítással az ilyen feladat: „Xavéri szt. Ferencz napján“, „A nagy áldozat a kereszt oltárán“, „Hiszem a testnek feltámadását“ stb. Avagy irodalomtörténeti kérdés ez: „Szüksége volt-e a magyarnak mindig a kath. vallásra?“ vagy „Vere Filius Dei est hic“ vagy „Stabat Mater dolorosa“. Nem volt ezekre a magyar feladatokra semmi megjegyzése a főigazgatónak? Vagy talán a kalocsai jezsuita gimnáziumnak megvan az a privilegiuma, hogy a magyar nyelv és irodalmi órákon r. kath. dogmákat tanítson? Míg a gimnáziumi oktatásban is szabadon érvényesíthetik elvüket, hogy a cél szentesíti az eszközöket?

Eperjes

DR. WALLENTINYI SAMU
coll. tanár.

A messiás.

(Márczius 15-ikének évfordulójára.)

Letelt a rabság hosszú ideje.
Sok meg sem érte, sok meghalt bele.
Boldog, ki ott a végső harc hevében
A haza romján összeroskadott,
De boldogabb, ki bizva istenében
Rabsága földjén hittél álmodott.
Mit álmodott? — Ah! súlyos volt a járom!
Hordozta tőrön. Az a boldog álom
Enyhíti kinját s ad újabb erőt:
Szabad lesz és nagy, mint volt azelőtt.
Ha majd fölépül Sion büszke éke,
Boldog, dicső lesz újra Júda népe.
Ledönti Isten a pogány hatalmát,
És visszahozza Dávid birodalmát.
Csoda kell ahhoz. Nincs királyi háza,
Idegen úr az, a ki leigazza,
Hazája sincsen, már az is pogány,
Kiélt, letarlott préda-tartomány.
S ki megsiratta, megtörött a nép,
Nem nemzet az már: gyöngye töredék.
Csoda kell ahhoz, Isten nagy csodája,
Hogy feltámadjon bajvivó királya, —
Ki összezúzza a pogány hatalmat
És alkot újra fényes birodalmat.
Sion hegyén a régi szent romok
Kövéből állít újabb templomot,

Hová sereglük boldogan a nép,
Hogy ott imádja ősi istenét.

Igy álmodott a nemzet töredéke,
És nőtt a rabság ifjú nemzedéke.
Oktatta őket ősszakállú táltos,
A ki az Úrnak már csak hittel áldoz.
Dalában im kifényesül a mult,
S a gyermek tőle hinni megtanult.
És nő a gyermek s nagy mult hive lett,
És vágytól ég a hazaszeretet.
Az ifjú égve hittel várja, várja,
Mikor ragyog fel az Úr nagy csodája.
Óh megjön az, óh lesz föltámadás . . .
Jövel, jövel, te csoda-messiás! . . .
Nézétek! virrad, virrad a szabadság . . .
Letelt a hosszú babiloni fogság.

Fölepül Júda. Jött a nagy király.
A boldog eszmét ő nem érti bár,
De nagylelkű bölcs, kegyet osztogat,
Igy tette szabaddá a rabokat.
Fölkelt Izráel, van már otthona,
Sion hegyén fölepül temploma;
Oh de nem jött el az Úr nagy csodája,
Nem árad áldás a kopár hazára.
Az új oltár, hol Júda népe áldoz,
Nem az, miről dalolt a régi táltos.
A tespedésben népe elfajult,
Sivár szívében halványul a mult;
Megszokta lassan a pogány uralmát,
Nem áhitozza Dávid birodalmát;
Elég, ha él. A kényelmes jelen
Ujabb eszméket, érdeket terem.
Próféta nincs, ki lelkesedni ráér,
Aki hevüljön régi ideálér';
Pótolják ezt a paragrafusok;
Írástudók és farizeusok
Rágják a törvény üres betűjét
S lenézik göggel a multak hívét.
Nagy tudományuk szórszál-hasgatás,
Hamis irányú csűrész-csavarás.
Óh ez a szó-harcz olyan undorító! . . .
Hol a nagy eszme, az a boldogító,
A mit a táltos ajka hirdetett,
Ki hitt, remélt, mert érte szenvedett? . . .
Ti szenvedésben, hitben oly nagyok,
Ti régi jószok, óh ti szóljatok!
Van ifjúság még, hadd vegyen körül,
A régi dalra lelke földerül.

Hadd zengjen újra: lesz föltámadás,
Jövel, jövel te csoda-messiás! . . .

Mi az? . . . Mi zúg fel gúnyosan? . . .
A szél süvölt? . . . Vagy a mi titkosan
Úgy elragadta méla lelkemet,
Hallom zajongni a nagy ünnepet? . . .
Elmult az, ötven évnél több az éve,
Te vártad óh hazámnak ifjú népe,
Te vártad akkor isten nagy csodáját . . .
Vannak-e még, a kik remélve várják? . . .
Zúg, zúg a szélvész, tél borong a tájon,
Zizegnek a fák, varjú ül az ágon,
Károgva gúnyol . . . tán csak engemet?
Vagy a mi zeng ma, szent reményemet? . . .
Engem? . . . Hisz így van, az idő halad,
Elvitte váró ifjúságomat,
De életemnek lassú alkonyán
Hevülök még a régi jós dalán;
Azt zengem nektek ifjan, melegen,
Ez a nap ma is legszebb ünnepem. —
Üvölt a szél . . . De jössz már, kikelet,
Érzem, óh érzem friss lehelleted!
Lelkem megújul, hangom bár remeg,
Az Úr csodáját hirdetem neked
Te ünneplő, te ifjú nemzedék!
Előre hittel, hogy ha lelked ép . . .
A tavasz itt van, jó a virulás . . .
Én várlak, várlak, csoda-messiás!

CSENGEY GUSZTAV.

BELFÖLD.

Megirtuk annak idejében azt a protestáns egyházi körökben kinos feltűnést keltett eseményt, hogy a temesvári tanítóképző-intézet igazgatótanára misére kényszerítette a református növendékeket. Ennek a rendeletnek következménye volt aztán, hogy Szabolcska Mihály ref. lelkész és az intézet igazgatója között olyan véleménykülönbségek fejlődtek ki, melynek elintézése céljából az egész ügyet a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kellett felterjeszteni. A miniszter határozatában akkor a kérdés lényegét nem érintette, sőt bizonyos mértékben Szabolcskára nézve is terhelő határozatot hozott. Ekkor Szabolcska ezt az egész ügyet a sajtó terére vitte és a rozszul informált minisztertől appellált a jobban informálandó miniszterhez. Ennek az appellációnak meg is lett a kellő eredménye, mert a miniszter megváltoztatta előbbeni határozatát, olyan elvi je-

lentésű végzéseket hozott, melyek hivatva vannak arra, hogy hasonló természetű kellemeatlenségeknek egyszer s mindenkorra véget vessenek. Minthogy ezek a végzések úgy az állami intézetekre, mint az egyes felekezetre nézve irányadóknak tekintendők, közöljük azokból a következő pontokat:

1. „A tanítóképzők rendtartásának a tanárookra vonatkozó pontjai a felekezetek hitoktatóira csak annyiban alkalmazandók, a mennyiben a vallásfelekezetek békéjét és jogait biztosító alaptörvények megengedik.“

2. „Istentiszteleti kérdéseknél általánosító rendszabályoknak helye nincs.“

3. „Ilyen kényes és nagy jelentőségű kérdésekben minden állami igazgató tapintatától elvárja a miniszter úr, hogy hatáskörét semmiféle ürügy alatt tul ne lépje.“

4. „Elrendeli a miniszter, hogy a szorosan nem vallásos ünnepélyek az intézet disztermében tartassanak meg, hogy még ürügy se lehessen vallásfelekezeti viták és kérdések felvetésére.“

Végül elégtételt ad a miniszter Szabolcska Mihály ev. ref. lelkésznek is, midőn az illetékes tanfelügyelőség útján tudomására hozza a miniszter, hogy a tanárikar és az intézet igazgatósága vele szemben tapintatlanul járt el és sajnálja, hogy midőn hivatalos kötelességét teljesítette, akkor a miniszterium részéről is, bár szelid, de meg nem érdemelt megrovásban részesült.

Belmisszió. A szepes-bélai ev. ifjúsági egyesület márcz. 2-án Leibitzre tett kirándulást, hogy előadásaival az ottani gyülekezetet is tájékoztassa és buzdítsa hasonló egyesület alakítására. A program bő és tanulságos volt; következett egymásután felváltva 2 előadás Gusztáv Adolf haláláról Weber Samu egyesületi elnöktől és az ifjúsági egyesületekről általában Neupauer Mihály tanítótól, közben előfordult 6 négyhangú egyházi ének előadva az ifjúság vegyes karától, valamint 4 szavalat hajadonok és ifjak közreműködésével. Osztatlan tetszés kísérte az egyes sikerült műdarabokat. A bevétel 124 koronára és 20 fillérre rugott, mely jótékony és közhasznú célokra fog fordíttatni. Vajha az elnök felszólítása az előadások végén, hasonló egyesület alakítására sikerrel lenne kísérve, mert kié az ifjúság, azé a jövő.

Weber S.

A római pápa jubileuma alkalmával a budapesti városi iskolákban szünet volt, annyira, hogy a prot. tanulóknak sem volt szabad hit-tani órát megtartani. Lám, pedig az nem is ünnep, hanem tüntetés a pápa világi uralma mellett, az iskolák nem is felekezetiiek, a prot. növendékeknek pedig semmi közük hozzá! Az egyenlőség nehezen tud megvalósulni.

Orosházán febr. 23-án iktatta be Veres József esperes Kovács Andor volt h. vécsői lelkész. Az ünnepélyen más felekezetek és ható-

ságok küldöttei is részt vettek. Este a közvacsorán lelkes felköszöntők tettek tanúságot a bizalomról és szeretetről, melylyel az új lelkészt az egyház és a község fogadja.

A Baldácsy prot. alapítvány jelentése szerint 1901. decz. 31-én vagon:

birtok becsértéke	1.211,417 kor.
alapítványok	400 „
ingatlanok eladási és kisajátítási árai	121,000 „
regalekártalanítás	51,600 „
építési tőkék és kamatok	24,400 „
tőkésítés	16,200 „
illetékegyenérték visszatérítés övadékokban	79,262 „
követelések	27,322 „
készpénz	20,801 „
Összesen:	1.552,573 kor.
Teher:	447,106 „
Érték tehát	1.005,467 kor.

Bevétel volt	162,822 kor.
Kiadás volt	54,021 „
maradvány	108,801 kor.

Az 1902-ik évre szóló előirányzat szerint:

a rendes jövedelem	142,188 kor.
a rendes költség	42,486 „
tiszta jövedelem	99,702 kor.

Egy egyházkerületre 6000 kor. rendes, 2000 kor. rendkívüli részesülési illetmény javasoltatván, administrationalis kiadásokra 8400 kor. iratván elő, kitűnik, hogy adminisztrációra több megye ki, mint a mennyi jut egy egy kerületnek.

KÜLFÖLD.

Dr. Davidson edinburghi theol. tanár temetése január 29-én ment végbe óriási közönség részvétele mellett. A tudomány nagy hallottja fölötte dr. Driver, A. Smith, Margoliouth és Bennet theol. professorok tartottak gyászbeszédet. A temetést követő vasárnapon Edinburgh minden prot. templomában gyászisteniszteletet tartottak, melyeken Skótország leghíresebb theol. tanárai méltatták az elhunyt érdemeit.

Dr. Davidson halálával nagy veszteség érte a „Szentírás revideáló bizottságát“ is, melynek sorai rövid idő alatt nagyon megfogytak. A múlt év végén halt meg Prof. Roberts a szent-andrási egyetem nagynevű tanára, ki az új-testamentomi rész átvizsgálásának volt tevékeny munkása; ez év elején költözött el az öreg prof. Birrel, a híres Tulloch utolsónak maradt kortársa. Prof. Birrel Dr. Davidsonnal együtt az ó-

testamentomon dolgozott. Most már mindhárom „többre bízott“ a túlvilágban.

Nagy gyásza van az ír presbyteri egyháznak is; a belfasti collégium legidősebb tanára, egyzersmind az intézet elnöke, Dr. Killen három napi betegség után hirtelen elhunyt 96 éves korában. Hivatalát testi és lelki épségben viselte egész az utolsó pillanatig. Hosszú életén át soha komoly beteg nem volt, szellemének frissesége a sirig elkísérte. Még a mult évben is munkálkodott az irodalom terén. Befejezte: „Egy hosszú élet emlékei“ című nagyobb művét. 1806-ban született Ballimenában. Iskolái befejezése után lelkészszé választották Raphoe-ban, innen hívták meg 1841-ben a belfasti egyetemen az egyháztörténelmi tan-székre. Nevezetesebb munkákat írt az ősz egyház-ról, az ősz kath. egyházról, azonkívül megírta „Irland egyháztörténetét.“

Irlandban az elemi iskolai igazgatók és tanítók országos mozgalmat indítottak az igazgatótanács intézménye ellen. Az igazgatótanács eddig szabadon intézkedett az igazgatók és tanítók megkérdezése nélkül, nemcsak administrationalis, hanem tisztán tanügyi kérdésekben is. A tanítók ezt a föltétlen intézkedési jogot, úgy magukra, mint a tanügyre nézve lealázónak és sérelmesnek találják. Sérelmeik orvoslása végett a tanférfiak congresszust tartottak a mult hó közepén Belfastban, hol az ügy megtárgyalása után elhatározták, hogy a kormányhoz feliratot intéznek, kérve, hogy a nevelésügy administrationalis oldalát tegye mielőbb reform tárgyává. Hihető, hogy a kormány eleget tesz a kérésnek, mert az igazgatótanács, jelen állapotában igen népszerűtlen intézmény Irországban.

A walesi methodista egyház széles körre kiterjedő jubileumi ünnepet ült a mult évben. Most 100 éve u. i. annak, hogy az első methodista templom megnyitott a walesi herczegségben. Ez alkalomra gyönyörűen feldiszitették Deubigh város 100 esztendősi templomát, melyben az ünnepély lefolyt. Az egyházi beszédet J. Hughes tartotta, névrokona annak a lelkésznek, a ki 100 évvel ezelőtt a templom megnyitásakor a felavatást végezte.

A new zeelandi baptista egyház keblében ugyanakkor szintén hasonló ünnepély folyt le, de itt nem száz, hanem 50 éves forduló emlékére. New-Zeelandban az első baptista egyház 1851-ben alapított Nelson városában. A tartományban jelenleg 34 egyház van, 20 rendes és 32 segédlelkész vezetése alatt. A város lélekszáma 3679. Mult évi szaporodás 108 lélek.

Dr. Kuyper Hollandia miniszterelnöke, a mult hóban London vendége volt s tárgyalásokat folytatott az angol kormánnyal a boer háború ügyében. Ez alkalommal igen sokat foglalkoztak az angol lapok a miniszterelnök szemé-

lyével. Érdekes, hogy Dr. Kuyper theológiát végzett ember, az egyházirodalomnak ma is tevékeny munkása, s az egyházkormányzatnak nemcsak szerepívő, de vezető egyénisége. Most 65 éves. Írt vagy 100 kötet különféle munkát, melyek közt legértékesebb „Theológiai encyclopaediája“ három kötetben.

Mint a boerok hitsorsosa és nemzetrokona mindent elkövet az angol kormánynál, hogy megkínzott fajrokonai számára méltányos békét eszközöljön ki.

A közművelődés terjesztése körül Angolországban nagy szolgálatot teljesítenek az úgynevezett „Nyilvános könyvtárak.“ Tulajdonképen nemcsak könyvtárak ezek, hanem nagy terjedelmű olvasótermek, melyekben száz meg száz hirtlap, folyóirat, szépirodalmi s tudományos munka áll a látogató rendelkezésére. A hirtapokat, folyóiratokat szegény, gazdag minden díj nélkül olvashatja, a könyveket nevének, lakásának bejegyzése mellett, hazaviheti használatra. Ezeknek a könyvtáraknak forgalmáról minden évben jelentést adnak ki, mely beszámol az eredményről. E jelentés arról tanúskodik, hogy Angolországban az olvasási kedv a mult évben, márczius hónapban legnagyobb, ekkor látogatták a könyvtárt legtöbben. Egyéb adatok mellett legérdekesebb az, hogy az egyházi írók közt legnépszerűbbek: H. Drummond, G. A. Smith, J. Stalker, J. Watson, Dr. Parker, Dr. M. Dods; — a statisztika azt mutatta, hogy ezen írók könyvei voltak legtöbbet kézben.

A belmissiói munkájáról nagy hírűvé vált „Üdv-hadsereg“ soraiban végzetessé válható szakadás történt. Mr. Booth-Clibborn, a hollandi sereg főparancsnoka, hitelvi összekülönbözések miatt lemondott, s kilépett a hadsereg kötelékéből, de egyuttal átpártolt az újabb időben keletkezett Sionisták felekezetéhez. Mr. Booth-Clibborn nem sokára ott hagyja székhelyét Amsterdamot s családjával, mely feleség s kilencz élő gyermekből áll, átvitorláz Chicagóba Dr. Doviehoz, a sionisták alapítójához. Elhatározása nagy megdöbbenést keltett az üdvhadsereg keblében, annyival inkább, mivel a renegát a sereg marsshaljának vője is volt. Ugy látszik, hogy a sionismus erős versenytársa lesz az üdvhadseregnek. Bár mindkettő a vallásos buzgalomnak csak fattyúhaj-tását képviseli.

Tudjuk, hogy az emlékező tehetség erősítésének sokféle módját találták ki s alkalmazták az emberek, de azért a gyenge emlékező tehetséget ma sem tudják valóban megerősíteni. Most azonban egy Ch. L. Pelman nevű angol mister azt állítja, hogy ő fölfedezte az elmeműködés törvényét s ennek birtokában és alkalmazásával rövid idő alatt a leggyengébb emlékező tehetséget úgy megerősítheti, hogy az késő vén-

ségig kisérője marad az illetőnek. A műtét nem is kerül sok pénzbe és időbe. Nehány hét és 80 korona pompás emlékeztetővé teszi a legfeledeke nyebb embert is. Pelman az ő módszerét nem ismerteti meg, csak annyit mond, hogy egyszerű s teljesen az elméműködés természetes törvényén alapszik; felnőtt is gyakorlatba veheti ezt a módszert, de különösen ajánlja a gyermekeknek. A módszer állítólag elterjedt már Anglián és az egyesült államokon kívül, Német-, Francia-, Olasz-, Oroszországokban, Hollandiában Magyarországról nincs említés téve. De ha a tanúgy magyar harcosai közül akadna, a ki érdeklődik „az emlékező tehetség gyakorlásának módszere” iránt: írjon a következő cím alatt Londonba, „Pelman department, British Weekly Office 27. Paternoster Row.”

Két érdekes theol. munka jelent meg az angol könyvpiaczon. Az egyiket Percy Gardner írta: „Az új testamentom történelmi szempontból.” (Historic view of the new Testament.) E mű azt a módszert mutatja fel, melylyel az új-testamentom könyveit s a könyvek tartalmát vizsgálunk kell, ha a bennük lerakott örök igazságokat s ezek céljait hamisítatlanul akarjuk felfedezni. Ezt a módszert „történelmi methodusnak” nevezi az író, s három főszabályát állapítja meg: 1. Kétkedj a bizonyítékokban mindaddig, míg inkább hamisaknak, mint igazaknak látszanak előtted. 2. Képzeld, hogy a régi emberek épen olyanok voltak, mint a most élők. 3. Minden történetet és eseményt az evolutio elmélete alapján végy magyarázat alá. A mű második része a kinyilatkoztatást lélektani oldaláról fejtegeti s elítél minden physiologiai magyarázatot. A kinyilatkoztatás célja gyakorlati szempontból tekintendő, s az nem más, mint a bűnös ember megmentése, boldoggá, szentté tétele.

A másik munkát Skótország legnépszerűbb embere Dr. Rainy írta. Egy több kötetre tervezett mű első kötete ez. Címe: „Az ősi katolikus egyház.” (The ancient catholic church). A kötet a kereszténység négy első századát öleli fel, három időszakra osztva K. u. 98—451 ig. A gondolatok, felfogások eredetisége egészen új világitásba helyezi az ősi keresztényen egyház küzdelmét. A részletek kidolgozása helyett az általános áttekintésre helyezi a fősúlyt az író; e tekintetben mintegy kiegészíteni akarja Baur és Neander e nemű munkáit.

A dublini egyetem tanácsa azzal a gondolattal foglalkozik, hogy miként lehetne az egyetemi tanszékeket a nők számára is hozzáférhetővé tenni. A kérdést egy szűkebbkörű bizottság kezeibe adták a részletek kidolgozása végett; úgy látszik, hogy a kérdés a nőkre nézve a lehető legkedvezőbben oldatik meg. Így nemsokára a dublini egye-

temben tanárnők is működhetnek s szerezhetik a dizsdoktori czimet.

Dr. Parker a napokban nagy beszédet tartott a City Templeben, melynek tárgya a congregationalisták egyesítésének kérdése volt. Az ősz predikátor régen dolgozik már ez eszme megvalósításán, de törekvésének erős ellenlábasa támadt Dr. Fairbairn személyében, ki félti az egyházak önkormányzati szabadságát az egyesülestől. Dr. Parker mostani beszédjében védekezik ama vád ellen, mintha ő a gyülekezetek szabadságát korlátozni akarná; ő az egyesüléssel mású nem akar elérni, mint a gyülekezetek működési erejének fokozását. Különb — folytatta — az egyház fogalmától nincs oka félni a Congr. gyülekezetnek, mert ez a fogalom evangéliumi alapon áll s történelme csak az olyan gyülekezet csoportnak lesz, mely egyházzá tömörül. A nagyhatású beszédet e szavakkal végezte: „Sokan azt hiszik, hogy az én eszmém csak álom; én pedig azt hiszem, hogy Isten által kinyilatkoztatott látomás. Ha az én tervemet nem találjátok jónak, adjatok helyette jobbat, mert érezhetitek, hogy a viszonyok tetteket követelnek tőlünk.”

L. I.

Korunk legveszedelmesebb pártjairól értekezik az ismert, modern philosophus Hartmann újabban megjelent füzetében „a kortörténethez,” melyben szembeállítja a szocialdemokrata és az ultramontan pártot. Szerinte az első megszűnt az államra nézve veszélyesnek lenni, az utóbbit így jellemzi:

„ . . . Az ultramontanismus diadala ellenben, — igaz, a közel jövőben nem veszélyeztetné a gazdasági haladást, de jelentene szellemi és lelki halált és ez által belátható időkre a nemzeti kultúra végét. Már ezért is az ultramontan párt veszélyesebb, mint a szocialdemokrata. Ehhez járul még, hogy élettartama beláthatatlan, míg a szocialdemokratia legkésőbb egy emberöltő leforgása alatt átalakul egészen mássá, sokkal ártalmatlanabbá, hogy az ultramontanismus örök ellensége egy eretnek császárságnak, a szocialdemokratia ellenben nagyon jól alakulhat monarchikus párttá protestáns császár alatt. Az ultramontan párt annál veszélyesebb lesz, minél több képviselőt küld a parlamentbe, a szocialdemokrata párt annál ártalmatlanabbá . . . Az ultramontan párt a parlamentet uraló és egyúttal a jelenkor kormánypártja; ezen állását arra használandja fokozatosan, hogy minél több engedményt nyerjen a kormánytól. Ha majd akkor a kormány eljutott arra a pontra, a melyen több engedmény lehetetlen lesz, a szocialdemokrata párt átalakulása remélhetőleg annyira előrehaladott lesz, hogy benne a kormány biztos támaszt nyer továbbí ultramontan fenhéjazások ellen.” Majd hangsúlyozva a szocialdemok-

rata párt ifjabb vezetőinek alapos képzettségét — így folytatja: „Az ultramontan pártban ellenben csak taktikai ügyességet és formális képzettséget találunk, semmi tudományos elmélyedést és semmi tiszta, öncélú, az igazságot kutató törekvést; a kath. dogma kritikájára nála gondolni nem lehet, még kevésbé annak esetleges elejtésére. Az ultramontan párt Németország legnagyobb és tulajdonképeni belső és külső jövőndő veszélye, de a jelenben annak létérdekeivel okos, — de csak látszólagos békét kötött.” (K. K.)

Hartmannál erős protestáns vagy talán evangélikus érzelmet nem fog keresni az, a ki őt ismeri; hogy mégis épen ő az, a ki mint a modern gondolkodók egyik kiváló képviselője ilyenek látja és hirdeti az ultramontanizmust, csak egygyel több és pedig súlyos bizonyíték a mellett, hogy nemcsak a prot. egyházra, hanem az államra nézve is létérdek az, hogy milyen állást foglal el vele szemben, és hogy ellene küzdeni nemcsak a protestantizmusnak, hanem az egész nemzetnek feladata. A prot. Németországban is „a parlamentet uraló kormánypárttá” lett az ő pártja; hát nálunk Magyarországon? Ott legalább van a protestánsokban és hazafiakban bátorság arra, hogy felemeljék ellene tiltó szavukat, — nálunk még a protestánsok is az ő márná: a hajtják a vizet. A mit Hartmann a németországi ultramontanizmusnál, ugyanazt tapasztalhatta volna a magyarországinál is, — csak talán még erősebb színekben. A mit pedig a szocialdemokrata pártról ír, az is nemcsak Németországi viszonyokra illik, hanem szintén általános jelentőségű. Volt Németországban is idő, a midőn bizalmatlansággal és ellenszenvvel fogadták bizonyos körök mindazt, a mi szocialista izű és színezetű volt; különösen az evangélikus papság volt az, a mely sehogy sem akart vele megbarátkozni; ma pedig alapos képzettségű vezetők mellett oly hatalmas párt fejlődött ott ki szocialista alapból, a melytől a nemzet legveszedelmesebb ellenségének nemcsak ellensúlyozása, hanem legyőzése is várható. Nálunk Magyarországon még nem is olyan régen, csak néhány éve a nemzet képviselői az országot nem találták alkalmas „talajnak” a socializmus számára; csak kevés hang figyelmeztetett reá ma mindenki tudja, hogy van igenis, nálunk; is socializmus és csak alapos készülségű vezérei hiányzanak, hogy nagyobb, esetleg igen nagy horderejű akció kifejtésére képes legyen.

Ez nemcsak politikai, hanem egyházi kérdés is. Sajnálattal és aggodalommal kell tapasztalnunk, hogy erkölestelen népbolondítók által felízgatva minő ellenszenvvel, sőt gyűlölettel fordul épen a szocialista elem az egyház ellen (és legalább még ma, nem tesz különbséget az egyházak között.) Az egyháznak, kiváltképen evangélikus egyházunknak, kiválóan fontos szerepe és feladata

jutott a szocialis különféle kérdések megoldásában; sőt, a mint azt nemcsak a vallásos gondolkodás, hanem részben már a tapasztalat is bizonyítja csakis a tiszta evangéliomi protestáns egyház képes a szocialis bajokat gyökeresen orvosolni. Mi e téren még csak a kezdet kezdetén állunk, vagy talán még ott sem! A szocialista tanok terjesztésével, terjedni fognak a bajok is; azért kívánatos volna, hogy evangélikus papjaink a szocialis kérdés tanulmányozására kiváló gondot fordítsanak. A keresztyénség nemcsak az örök életnek, hanem a földi életnek is vallása.

IRODALOM.

Előfizetési felhívás. „Mesék és egyéb költemények” czímen husvétra egy kötet verset szándékozom kinyomatni. Előre is tisztában vagyok vele, hogy mivel e költemények java része; koromnál és hajlamomnál fogva, tanító irányú, nem teszek szert velők valami nagy népszerűsége, de erős meggyőződésem, hogy hézagot töltnék ki irodalmunkban; azért tekintet nélkül az anyagi vagy erkölcsi sikerre, közrebocsátom őket. Nekem a költészet nem édes időtöltés, hanem szent, magasztos hivatás. Célom nem pusztá gyönyörködtetés, hanem embertársaim javítása és lelköknek nemesítése. A kinek így tetszem, ne sajnálja a két koronát fizessen nálam elő a következő czímen: Albert József ev. lyceumi tanár, Pozsony, Uj Telep, 9 sz. a. A szerző műveiből közöltünk már mi is; melegen alánljuk.

Kézi agenda. Templomi és halotti imák, szertartási beszédekkel. Lelkészi használatra. Irta Gyurácz Ferencz, pápai evang. lelkész. Második bővített kiadás. Megrendelhető az ev. lelkészi hivatalnál és Kis Tivadar könyvkereskedőnél Pápan. Ára fűzve 3 k. 80 f., vászonba kötve 5 k. 80 f. A kiváló szerző munkája (414 l.) nem szorul ajánlásra; meghódította az már a lelkészeket, a kik ismerik és használják; a kik pedig még nem ismerték: jól teszik, ha mentül előbb megszerzik. Meg is fogják szeretni.

A Napkirály. A Napkirálynak XIV. Lajosnak arczát 1706 ban viaszba mintázta Benoist. A kép maga is ott van a versaillesi palotában s a büszke arcz hidegen és merőn nézi a századok mulását. Az utolsó Caesar volt ő, Róma istenített császárajainak egy késő-késő utóda, a ki elhárta az istenítést s megkivánta, a ki miat egy földön járó Isten élt, járt az emberek között, önmaga történelmi eseménynek tartotta minden mozdulatát. Volt benne az indusok pompa kedveléséből. Palotáit a művészi alkotások egész tömegével ékítette fel, de valóban izlése is volt s uralkodása alatt egy egészen új stylje fejtett ki a művészet-

nek. Gobelinek, képek, szobrok árasztották el a termeit s maga a rheimsi dom a gazdaságnak és pompának oly összehalmozását mutatta fel az ő felkenésekor, mint talán templomot még soha ki nem cziczomáztak. Az ő kora különben a posenak hivatalos kezdete — Ezeket a képeket hozza s erről a korról s udvarról ír a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 154 füzete. — A 12. kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyetemi tanár, ki egyuttal e kötetek írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára diszes félbörkötésben 16 korona; füzetenként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII., Üllői út 19. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

Magyar szó. Felhívja a protestánsokat, hogy a maguk országgyűlési képviselőjét kérjék fel arra, hogy az 1848. XX. t. cz. végrehajtását sürgessék, követeljék a képviselőházban. Magunk is helyeseljük azt, mert még a prot. képviselők is jobban szeretnek hallgatni a prot. egyházakat leginkább érdeklő ügyekben, mint beszélni; vagy a pártfegyelem, vagy a klerikalistól való félelem megnémítja őket; pedig mihaszna, ha a mi egyházi gyűléseinken nagy lelkesedést keltve és tetszést aratva sürgetik ők is az 1848-i XX. t. cz. végrehajtását, de nem szólnak ott, a hol kellene: a törvényhozás két termében, a képviselőházban, meg a főrendiházban. A felszólító leveleket már küldik is több helyről a képviselőkhöz és ennek meg is lesz a hatása!

Protestáns egyházi és iskolai lap. Budapest ev. ref. lakosaink egyházi szervezéséről szólván így ír „Első feladat kijelölni a célt és irányt, a mely felé a lelkeket megmozgatni akarjuk. E cél szerintem, csak egy lehet, t. i. az, hogy a székes főváros minden kerületében református parokhia szerveztessék, külön lelkészszel, külön kultusz helylyel. Csak a saját parokhus képes a kerületenként is nagyon népes és nagyon szétszórott reformátusságot egy két hitoktató segítségével intenziv cura pasztoralis, energikus egyház társadalmi munkásság, alapos hitoktatás, gondos igehirdetés és buzgó vasárnapi iskolázás útján gyülekezetté tömöríteni, egyházi életre lendíteni és rendszeres egyházi adózás által anyagi erőhöz juttatni. — Az öntudatosan kijelölt célhoz-jutás sikeres módja, nézetem szerint, csak az lehet, hogy az egyháztanács elnöksége alkalmas időben, módon és helyen hívja össze sorban az egyes kerületek református lakosságát, személyes megjelenésével és közreműködésével indítsa meg a kerületi parokhiák szervezését; az érdekelt hitsorsosok bevonásával béreltessen minden egyes kerületben alkalmas imaház, a melynek élére állítson egyelőre ideiglenes parokhust és a parokhus

mellé szerveztessen kerületi bizottságot, a mely a kerületi egyházi előjáróság (fiók presbiterium) teendőit, különösen a hívek összeírását és felkeresését végezze. Ha aztán a hívek bizonyos imaházhoz hozzászoknának, az egyházi tömörülés legelső lépésein túl lennének, a természetes fejlődés folytán lassanként mindenütt előbb-utóbb megerősödnek, megérvén arra, hogy lehetőleg önérejekből rendes lekipásztort hívjanak, templomot építsenek és valóságos parokhiává szervezkedjenek. — A mostani centralizáció mellett a periferiák egyházi közönye és élettelenége semmiféle eszakközzel meg nem szüntethető; mert az a két három lelkész nem juthat el a hívekhez s a lelkészek által nem ismert és nem gondozott hívek nem igen török magukat egyházukért. — A legközelebbi feladat most az, hogy a kerületek élére állítandó parokhusok útján a fővárosi reformátusság minden kerületben lelki gondozásban részesüljön. Ezt megcsinálni elodázhatatlan kötelessége budapesti egyházközségünk mostani előjáróságának, mert a vallásszabadság mai rendszere mellett nem szabad engednünk, hogy híveink akár a felekezet nélküliség, akár az idegen felekezetek martalékává legyenek. Az pedig kétségtelen dolog, hogy a nem jól vagy egyáltalán nem gondozott nyáj előbb-utóbb elszéled.“

Magyar szó. „Igen nagy sérelem az, hogy a magas kormány által 1898-ig nyújtott rendkívüli államsegély folyósítása beszünttetett, a mi által igen sok kongruás lelkész azon szomorú helyzetbe jutott, hogy jövedelme a kongruával kevesebb, mint volt a kongrua előtt a rendkívüli államsegélylyel és a kerület s konvent által nyújtott, de azóta a kongruás lelkészekre beszüntetett segélyezésekkel. Sok szó esett már az ügyben e becses lap hasábjain, de fájdalom, reánk, kongruás lelkészekre nézve, mind ez ideig eredmény nélkül. Itt tehát ismét a konventnek kötelessége érvényt szerezni a 20. §-nak az által, hogy világos rendelkezése ellenére az 1899. évtől kezdve elvont és még az 1903. és 1904. évekre elvonandó. — tehát összesen hat évre — évi 150,000 korona rendkívüli államsegély bőven kifutja az ev. ref. kongruás lelkészek fizetésének már a folyó évtől kezdve 1600 koronára leendő kiegészítését, és hiszem, így áll a dolog a többi felekezetek lelkészeire nézve is. — Hogy ilyenféle számítás történt a miniszteriumban is, azt világosan mutatja azon körülmény, miszerint főt. Antal Gábor püspök úr — ha jól emlékszem — már az 1900 ik évi püspöki jelentésében azt jelentette, hogy az 1902. évre már ezerhatszáz koronára lesznek a fizetések kiegészítve, a mely információt Antal Gábor püspök úr csakis a miniszteriumtól nyerhette, mert fel nem tételezhető róla, hogy alapos információ nélkül ilyen kijelentést tehetett volna.

Mi következik tehát ebből? egyszerűen az, hogy az egyetemes konvent lépjen fel erélyesen és követelje a magas kormánytól már a f. évtől kezdve a lelkészi fizetéseknek ezerhatszáz koronára való kiegészítését, annyival is inkább, mivel erre a hat évre elvont kilencszázezer korona rendkívüli államszegélyben megvan a fedezet, meg mint Antal Gábor püspök úr jelentéséből feltehető, erre a magas kormány bizonyára kilátást is nyújtott. — Hiszen ez az alamizsnaszerű kongrua ügyis csak parányi része az 1848: XX. törvényezikk bevéltásának. épen arra elégséges, hogy a szegény protestáns lelkészek éhen ne haljanak; de hogy állásoknak és képzettségüknek megfelelő életmódot nyújtsanak, arra nagyon is kevés. Ne szükmarkuskodjunk tehát az állam velünk lelkészekkel szemben, mikor aránylag minden tisztviselőjét, — sokkal kevesebb képzettséggel és előkészülettel — nagyobb javadalmazásban részesíti. Ezt hozza magával a jog, törvény az igazság.“

Neuere epistolische Perikopen nebst Offenbarung Johannis. Homiletisches Handbuch für evangelische Geistliche . . . Irta: Lic. theol. von Langsdorff. Ara füzve 11, eredeti félvászonkötésben 13 márka. — Mult 1900. évi 50. számunkban már röviden megemlékeztünk ezen, a maga nemében — a nagy kiterjedésű német prédikáció irodalomba is — tudtunk szerint — egyedül álló füzetes vállalatról; dicsőregettel emlitettük már akkor is, mikor még csak az első füzet állt rendelkezésünkre, — most, hogy a 12 ik füzettel az egész mű készen van, újból ajánljuk azt németül tudó lelkészeink és prédikátoraink szives figyelmébe, mint olyan munkát, melynél alaposabbat és használhatóbbat keveset találunk. Tagadhatatlan, hogy úgy a tudományos, mint a prédikáció irodalomban a legértékesebb az önálló munka, de a mellett úgy hiszem nemcsak ajánlatos, de kívánatos is az idegen irodalomnak tanulmányozása és felhasználása. Ez által igen sokszor nemesül az izlés és tágul a látkör. Természetes, nem a selejtesét, hanem a javát vegyük mintául. Az idézett munkában a homiletika egyik mestere mutatja be magát. Műve kitűnik már gazdag tartalmával, a mennyiben körülbelől 20 féle perikoparendszert ölel fel a levelekből és János jelenéseiből az egyes német tartományegyházak összeállítására szerint, és egy olyan ügyes homiletára volt szükség, mint a milyennek a szerző bizonyult, hogy a rendelkezésére álló nagy anyagból kiválassza a legjobbat s azt úgy csoportosítsa és feldolgozza, hogy az könnyen áttekinthető és élvezettel használható legyen. A nehéz feladatot szorgalommal, alapos tudományos és gyakorlati bibliaismerettel és nagy olvasottságával művésziessé oldotta meg a szerző. A tárgyalás menete a következő: legelőször magyarázza a textust, a szűkséghez képest az alapszöveg tekintetbe vételével

is, hogy a szöveg tartalma lehetőleg világos legyen a szónok előtt; azután több beszédvázlatot nyújt a legjobb régibb és újabb egyházi szónokok beszédei alapján, — dispositiókat — felölelve az egyházi általános és alkalmi beszédek minden fajtát; némely nehezebb perikopán alapuló beszédnek egy-egy teljesen kidolgozott részét is adja, — és mindenütt a különösen gyakorlati szempontból értékes főgondolatok oly ügyes és rövid kiemelésével találkozunk, a mely egyedül teszi érthetővé a nagy anyagnak 12 füzetben, 812 oldalon való alapos, kimerítő tárgyalását. A szokásos beszédgyűjtemények egyik relativ hibája, hogy akár nyelvezetük, akár helyi vonatkozásaik miatt csak helyi érdekűek is, — és az igehirdető rendszeren vagy mechanikusan lefordítva használja, vagy egyáltalában nem használhatja; az első esetben magának az igehirdetésnek árt vele, — a másik esetben pedig nélkülöznie kell egy oly vezérfonalat, a mely munkáját a mellett, hogy feleslegessé nem teszi, mégis megkönnyíti és megkönnyíti azt, a mi munkával túlhalmozott lelkésznel sokszor nagyon kívánatos. Langsdorff kézi könyve hivatva van arra, hogy egyrészt megszüntesse a kész beszédekkel való gyakori visszaélést, másrészt meg olyan alapos vezérfonalul szolgáljon, melyből könnyen szerezheti meg a homileta a szükséges anyagot, nemcsak, hanem a mi gyakran szükségesebb, annak formáját is, — a nélkül, hogy akár nyelvi akár pedig speciális, helyi vonatkozások által kötve volna. Így a munkának csak előnyére válik az, hogy teljesen kidolgozott beszédet nem nyújt. Oly kézikönyvet nyert e műben a német prédikáció irodalom, a melyet az egész idevágó sajtó örömmel fogadott és nagy haszonnal forgathatnak magyar papjaink is. Megrendelhető a kiadónál Lipcse, Ludwig Ungelenk, i. Fa. Fr. Richter Verlags und Sortimentsbuchhandlung. Hajts Báliut.

Erdélyi prot. lap. „Az a törvény, mely a megegyezésekben a születendő gyermekek elajándékozására, illetőleg az ifjú jegyeseknek a lelki kufárok általi megszarolására nyújt alkalmat és a mely államkormányzatunknak azon gyöngeségéből származott, miszerint mikor a katolikus klérust az 1868-iki törvény respektálására kényszeríteni nem volt ereje, vagy komoly akarata, egyszerűen az addig tiltott cselekménynek törvényi megengedésével kívánta kizárni a kihágásokat sem a szülők jogával, sem a szabadelvűséggel, sem a gyakorlati célszerűséggel nem igazolható, sőt épen a jellemek megingatására szolgál alkalmul. — A helyesen felfogott hazafiságnak és a vallásferkölcsi élet szentségének a felekezetieskedésen felül emelkedő érdekei együtt követelik ennek megváltoztatását illetőleg az 1868-iki LIII. t.-cz. visszaállítását és szigorú érvényesítését. Ez is egy lépés lesz az 1848-iki XX. t.-cz. — a vallásfele-

kezetek teljes vízronosságát sürgető — interjú-jának helyre állítása felé, a mitől az 1895-iki t. cz. eltávolodást jelent, mikor az egyházakat egyenlőtlen fegyverekkel állítja egymással szembe, mert az egyiket tisztességérzete gátolja annak felvételeben. — Mellőzhetnők e hát zsinatunknak legfőbb teendői közt azt, hogy a vegyes házasságra lépő jegyesek megegyezését bevezetett törvény helyett a gyermekek vallására vonatkozó 68-iki LIII. t. cz. visszaállítását teljes eréllyel követelje!

Sárospataki Lapok. „Tűntünk a magyar állammal szemben a hazáért mindent s tűrni fogunk mindent, mert a hazáért sok mindent elbir az emberi szív, — de tűrni a klerikális usért, hogy annak szarvai növekedjenek a mi türelmünk által, nem lehet kötelességünk! Van a magyar protestantizmusnak szíve is, lelke is, a mely megérzi és megérti, hogy a hazáért mikor kell mindent végezni, de a türelem krisztusi erényét végezni a türelmetlenséggel szemben, olyan megdöbbentően cselekedet, a mely nem méltó se szívünkhöz, se lelkünkhöz. Az idéző meg is dorgálta, meg is korbácsolta a templont megfertőztető árusokat. Mi gyarló halandók a türelmetleneket türelmünkkel engedjük türelmetlenné válni?! Ha érdemet akarnak a protestánsok szerezni, daczára az érdem protestáns ellenes voltának, ám szerezzenek, — de ne az egésznek, hanem csak egyeseknek. Vagyis szóljunk nyíltan: ti főembereink a ti türelmességetek ám legyen a ti érdemetek, de ne jutassatok a türelem által fedezett klerikális türelmetlenségből mindnyájunknak, a kik ime számadást végezvén, kénytelenek vagyunk önmagunkat vádolni, magunkkal szemben elégedetlenkedni!”

Kérdés.

„Összeegyeztethető e a teológusok, mint jövődöbéli lelkészek hivatásával az, hogy valamely szintársulattal együtt nyilvánosan szerepeljenek?”

ÜZENETEK.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozom.

Gy. Gy. É. A gyónóéneket nem közölhetem. A verselés nehézkes. „Gyónok te néked, édes Istenem, mert büntől szennyes minden érzetem.” Az „érzet” itt csak a rim kedvéért van, talán érzék, vagy érzés helyett. „Nem tudok bizni gondtalan lélekkel, Esem kétségbe, bármi baj érdekel.” Érdekel, ér helyett stb. A nagy gyakorlat talán úrrá tenné a nyelvvel való bánáson. A nélkül jó vers nem lehet. —

S. S. A fősolgabírónál nem köteles jelentkezni, a ki a r. kath. egyházból az ág. hitv. ev. egyházba akar áttérni. Az 1868-i törvény az irányadó. — **M. V.** A mostani számba lehetetlen volt. — **K. S.** Nem sokára sorát keritem. — **A. J.** Az alkalmi miatt csak a jövő számban.

A gömői ág. hitv. evang. egyházmegyébe kebelezett **bugyikfalvi** egyházközségben megürrült, tót nyelvű, **most már**

rendes lelkészi állásra

pályázat hirdettetik. — Ezen állással a következő javadalmazás van egybekötve: 1. Hivány szerint megállapított termények, föld, rét és stóla illeték 1258 kor. 34 fill. — 2. Allamsegély: 1200 koronáig 25 kor. 78 fill., 1600 koronáig pedig 425 kor. 78 fill. — Folyamodók a szabályrendelet 14. és 15. szakaszaiban foglalt kellékekkel felszerelt kérvényeiket alólírotthoz **folyó évi márczius 22-ikéig** adják be.

Rozsnyó, 1902. évi márczius hó 3-án.

Terray Gyula

főesperes

22 2-1

A zólyomi ág. hitv. evang. ker. egyház segédlelkész-hitoktatót

keres. A segédlelkész-hitoktató kötelessége: a lelkészszel felváltva egyházi funkciókat végezni s a hb. állami elemi iskolában heti 9 órában a hittant tanítani. Javadalma: 1200 kor. havi előleges részletekben az egyház pénztárából s egy szobás lakás — Kérvények alulírott elnökséghez **folyó hó 24-ig** nyújtandók be. A megválasztott **április 1-én** állását elfoglalni köteles.

Zólyom, 1902. február hó 27.

Dr. Huszágh Blatniczky Pál

egyh. felügyelő.

1633-2

lelkész.

KÁPLÁNT

keresek. A tót nyelv ismerete megkívántatik. Évi fizetése 600 korona és **ellátás** (mosáson kívül).

Békéscsabán, 1902.

Koren Pál

ev. lelkész.

Pályázat.

A hegyaljai ág. hitv. ev. egyházmegye elnöksége a lemondás folytán megüresedett **hernád-vécsei**

lelkész-tanítói állomás

betöltésére ezennel pályázatot hirdet. — Javadalom: 3 szobából álló lakás, melléképületek és kerttel; 200 (kettőszáz) korona készpénz; 8 (nyolcz) kat. hold és 740 □ öl szántóföldnek haszonélvezete; földmunka váltságban 80 (nyolczvan) korona; hivány szerint megállapított termények (rozs, búza, főzelék;) 3 offertórium, stóla illeték; az ev. ref. hivataltól szerződés alapján 10 korona és egy köből tiszta búza; az Ur vacsorájához szükségelt bor megváltása czimén 40 (negyven) korona; tandíjban minden gyermek után 2 (kettő) korona és fél szekér (1 méter) fa, melylyel a tanterem fűtetik. A lelkészi állásnál 1200 koronáig 1133 kor. 04 fillér, 1600 koronáig pedig 1533 kor. 04 fillér államsegély van megállapítva. Az egyházközséghez 49 politikai község van beosztva. Kötelesség: a lelkészi teendőknél helyben és vidéken elvégzése, a mindennapi és ismétlő gyermekek tanítása. A kettős állásnál megkivántatik az egyházi énekekben való jártasság. Szolgálati nyelv: magyar. A pályázat, a születési bizonylat, valamint a hittanfolyamok bevégeztét, a lelkészi vizsgát és felavatást igazoló okmányok s az eddigi működésről szóló bizonyítvány mellékelésével, a f. évi április hó 8-ig az esperesi hivatalhoz nyújtandó be Ózdon (Borsod m)

Kelt Ózdon és Miskolczon, 1902. márczius 8 án.

Túróczy Pál   **Radvány István**
főesperes.   23. 3-1   egyházm. felügyelő.

Gyakorlati ev. ref. Papi Lexikon

Szerk. S. Szabó József. Első kötet:

Debreczeni Lelkészi tár

Ára csinos vászonkötésben 7 korona.

Havi 1 koronás részletfizetésre

vagy egyszerre fizetve, portómentesen szállítja

László Albert és társa

protestáns irodalmi könyvkereskedése 1-3

Debreczenben.

SEGÉDLELKÉSZT

keresek, ki a magyar és tót nyelvet bírja. Fizetése évi 1200 korona, 100 koronás havi részletekben, hónaponként előre fizetve. Az állás mindjárt elfoglalható. — Jelentkezhetni alulírtnál.

Pozsony, 1902. márczius 1-én.

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ

18 2-2

ev. lelkész.

Pályázat

a podluzsáni ág. hitv. ev. egyházban

☛ kántortanítói állásra. ☛

Javadalmazás a következő: Készpénzben 197 kor. 02 fill., 12 p. mérő rozs, 12 öl fa udvarba szállítva, 22 p. mérő alá szántóföld és rét, a földmunka megváltásáért 144 kor., tandíj tanítvány után 1 kor. 6 fill., illetve 2 kor. 10 fill., három offertórium, újévi kolledda, temetésért 32, illetve 64 fill., temetésért versekkel 2 kor. 10 fill., államsegély 66 kor. s végre iskolakert élvezete — Tannyelv magyar-tót. — A pályázati kérvények is f. évi márczius 20-ig az alulírotthoz beküldendők.

Felsőözor (u. p. Trencsénbáan) 1902. évi márcz. hó 9 én.

VARGHA EMIL

13 2-2

ev. körlelkész.

BOR.

Badacsony vidéki saját termesű, kellemes tiszta italú, zamatos jó bor, kölcsönhordókban vasutra szállítva kapható

Raksányi Károly ref. lelkésznel

Balatonhenyében.

1900-iki rizling hektója . . . . . 55 kor.
Fekete burgundi hektója . . . . . 65 kor.
1901-iki rizling hektója . . . . . 52 kor.

Régibb, drágább borokkal is szolgálhatok.

Mandula egész szemben feltörve 11 kor. Dió feltöretlen 2 kor. 50 fill 5 klgrammonként bérmentve.

17 2-2

A Luther-társaság könyvkidárolhivatalában

(Budapest, VII., Rottenbiller u. 12.)

szép **confirmációi lapok** kap-
hatók magyar, német és tót nyelven.

Arak: { Szinesek . . . 30 fillér.
Egyszerűek . . . 10 fillér.

MAJBA VILMOS,

Luther-társasági titkár. 20. 3-2

Csekély havi

részletfizetésre

szállítja a magyar és német

prot. egyházirodalom

összes termékeit minden árfel-
emelés nélkül. 14 12-3

Kimerítő árjegyzéket kívánatra ingyen küld

László Albert és társa

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület bizomá-
nyosa, prot. irodalmi könyvkereskedése

Debreczenben.

SZÁNTÓ KÁROLY

arany-ezüst műves, órás és ékszerész PÁPÁN.

Fő-utca 25. Telefon 74.

Ajánlja az

Ötvös művészet

minden szakába vágó tárgyokban
gazdagon felszerelt raktárát. —
Arany és ezüst nemüket, órákat,
gyűrűket, lánczókat.

**A nagy. lelkész uraknak
figyelmébe!**

Oltári szent edények, keresztelő
kannák, oltári gyertyatartók, re-
mek stilszerű kiállításban, vert
massiv ezüsből.

Tervezettel, rajzokkal, készséggel
szolgálók. Elvállalok mindennemű
szakmámba vágó megbízatást.

**Toronyórák felállítá-
sát jótállással.** 2-1

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

← Temesvár—Gyárvaros. →

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újra-
öntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meg-
határozott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlyukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok,
mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő
408 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-
harangokat, régi harangok ilyenekkel való újraszzerelését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli

harangok raktáron vannak.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

10 52-41

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Franklin-Társulat kiadása.

MAGYAR REMEKIRÓK

a magyar irodalom főbb művei – 55 kötetben, diszes vászon kötésben.

Ára 220 korona.

Tartalmazza :

- * Arany János
- * Arany László
- * Balassa Bálint
- * Bajza József
- * Berzsenyi Dániel
- * Csiky Gergely
- * Csokonai V. Mihály
- * Czuczor Gergely
- * Deák Ferencz
- * Költős József br.
- * Fazekas Mihály
- * Garay János
- * Gvadányi József
- * Kármán József
- * Gyöngyösi I.
- * Katona József
- * Kazinczy Ferencz
- * Kemény Zsigm.
- * Kisfaludy Károly
- * Kisfaludy Sándor
- * Kölcsey Ferencz
- * Kossuth Lajos
- * Madách Imre
- * Mikes Kelemen
- * Pázmán Péter
- * Petőfi Sándor
- * Reviczky Gyula
- * Széchenyi István gróf
- * Szigligeti Ede
- * Teleki László gr.
- * Tompa Mihály
- * Vajda János
- * Vörösmarty M. és
Zrínyi Miklós műveit

A Franklin-féle „Magyar Remekirók”-ban örökbecsű főműveikkel képviselve vannak összes nagy íróink Balassa Bálinttól, a szerelem trubadurjától kezdve egészen Reviczky Gyuláig, a korán elhunyt költőig.

A Franklin-féle „Magyar Remekirók” 55 testes kötete felöleli a legbecsesebbet, mit a magyar szellem öt század óta az irodalomban teremtett és hivatva van arra, hogy minden családi könyvtár gerincze legyen.

A Franklin-féle „Magyar Remekirók” 55 kötete egyöntetű diszes kiadásban csak 220 koronába kerül, míg a magyar klasszikusok eddig megjelent különböző, nem egyöntetű kiadásai együtt mintegy 600 koronába kerülnek.

A Franklin-féle „Magyar Remekirók” kiállítása méltó a nemzeti mű jelentőségéhez. A művészi, de egyszerű kötés erős, angol vászonkötés, a legtartósabb, a mi e nemben létezik. A mű papírja fementes, soha meg nem sárguló; betűi külön e czélra készülnek.

A Franklin-féle „Magyar Remekirók” öt kötetes sorozatokban jelennek meg. Az első öt kötet 1902. elején hagyta el a sajtót és azontúl minden félévben jelenik meg egy-egy öt kötetből álló sorozat.

Sajtó alá rendezik és az illető író életét és munkáinak jellemzését felölelő bevezetéssel ellátják :

Alexander Bernát
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczy József
Beöthy Zolt
Berzeviczy Albert
Bayer József
Eendrődi Sándor
Erdődi Béla
Erdélyi Pál
Ferenczy Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyessy László
Riedl Frigyes
Rákosi Jenő
Széchy Károly
Széll Kálmán
Váczai János
Vadnai Károly
Volnovich Géza
Zoltvány Irén

* A csillaggal jelzett és szórt betűkkel szedett remekirók műveinek kiadási jogát a Franklin-Társulat magának szerződésileg biztosította, úgy hogy azt más kiadó ki nem adhatja, ezen írók művei semmiféle más gyűjteményben ez idő szerint meg nem jelenhetnek.

A Franklin-Társulat által kiadott „Magyar Remekirók” nagy értékét rendkívül emeli, hogy annak kiegészítője a

Teljes Magyar Shakspere,

a **Kisfaludy-Társaság** által kiadott s költőink: *Arany, Petőfi, Vörösmarty, Szász Károly, Lévay, Arany László, Fejes, Greguss, Győry Vilmos, Lőrinczy-Lehr, Rákosi Jenő, Szigligeti* által fordított kiadása. Ez a fordítás ma már magyar remekirók számba megy, mert azt halljuk a színpadról, ezt idézzük lépten-nyomon; átment a nemzet vérébe.

A „**Teljes Magyar Shakspere**”-t kedvezményes áron kapják a „**Magyar Remekirók**” megrendelői, vagyis a hat kötetes diszesen bekötött munkát 30 korona bolti ár helyett **20 koronáért**, ha mind a két munkát megrendelik.

Megrendeléseket elfogad minden hazai könyvkereskedés vagy a Franklin-Társulat Budapesten.